

สรุปผลโครงการวิจัย
“ศึกษาความรู้ของชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นในกิจกรรมทบทวน
ขอบเขตการประเมินระบบนิเวศระดับชาติของไทย”
(Indigenous and Local Knowledge (ILK) Scoping Activities for
the Thailand National Ecosystem Assessment)

1. ชื่อหัวหน้าโครงการและนักวิจัยในโครงการ

1.1 รองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล อรุโณทัย	หัวหน้าโครงการ
1.2 นายพลาเดช ณ ป้อมเพชร	นักวิจัย
1.3 นางสาวอุษา โคตรศรีเพชร	นักวิจัย
1.4 นางสาวอังคณา ชินเดช	นักวิจัย
1.5 นางสาวสุกุลรัตน์ ยี่สกุล	นักวิจัย
1.6 ศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
1.7 ศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

2. แหล่งทุนสนับสนุน

The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)

3. ระยะเวลาทำการวิจัย 8 เดือน

ตั้งแต่วันที่ 1 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2565 ถึงวันที่ 31 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2565

4. บทคัดย่อหรือบทสรุปสำหรับผู้บริหารของโครงการวิจัย

ภาษาไทย :

ในประเทศไทย ชาวเลและชาวประมงพื้นบ้าน โดยเฉพาะประมงขนาดเล็กที่ใช้เรือและเครื่องมือประมงที่เรียบง่าย ถือเป็นชุมชนชาติพันธุ์และชุมชนท้องถิ่นที่สำคัญที่คุ้นเคยกับธรรมชาติชายฝั่งทะเลและเกาะต่าง ๆ มาอย่างยาวนาน มีความรู้พื้นบ้านหรือความรู้ท้องถิ่นที่แฝงอยู่ในวิถีชีวิต มาจากประสบการณ์ และสืบเนื่องมาจากรุ่นสู่รุ่น ความรู้นี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์เรื่องความเป็นไปและการเปลี่ยนแปลงความรู้พื้นบ้านยังแฝงด้วยคุณค่าที่มาจากความผูกพันกับธรรมชาติ หลายชุมชนเอ่ยถึงทะเลว่าเป็นหม้อข้าวของคนในท้องถิ่น ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกและเป็นหน้าที่ร่วมกันว่าจะต้องปกป้องคุ้มครองแหล่งธรรมชาติที่เป็นแหล่งอาหารสำคัญ หลายพื้นที่มีการจัดการและกฎเกณฑ์ตามจารีตประเพณี

ในโอกาสที่ประเทศไทยกำลังดำเนินงานโครงการประเมินระบบนิเวศแห่งชาติ (National Ecosystem Assessment หรือ NEA) ซึ่งเลือกเอาระบบนิเวศทะเลและชายฝั่งเป็นประเด็นในการศึกษาวิจัยความรู้พื้นบ้านนี้จะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “บริการ” ของระบบนิเวศ ซึ่งให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ และในขณะเดียวกัน การทำงานเก็บข้อมูลร่วมกับชุมชนท้องถิ่นจะทำให้เห็นผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศต่อวิถีชีวิตและคุณภาพชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นเช่นเดียวกันเพราะเมื่อทรัพยากรเสื่อมสภาพหรือลดลง ชาวบ้านจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำมาหากิน เช่น ต้องออกทะเลไปไกลขึ้น นานขึ้น ต้องใช้เรือและเครื่องยนต์ที่ใหญ่และแรงมากขึ้น ต้องลงทุนเครื่องมือเครื่องไม้ที่จะจับหาปลาและสัตว์ทะเลให้ได้มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม ซึ่งในทางกลับกันก็ทำให้ความรู้พื้นบ้านลดลงและต้องพึ่งพาเทคโนโลยีหรือสังคมนอกมากขึ้น

ด้วยความสำคัญของความรู้ท้องถิ่นดังกล่าวมาแล้ว “โครงการศึกษาความรู้ของชุมชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นในกิจกรรมทบทวนขอบเขตการประเมินระบบนิเวศระดับชาติของไทย” ได้ดำเนินงานเก็บข้อมูลเบื้องต้นในชุมชนชาวเลและประมงพื้นบ้าน รวมทั้งประสานและเตรียมการ รวมทั้งจัดประชุมเชิงปฏิบัติการขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติม และเตรียมคำถามเชิงนโยบายโดยระบุประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล การประชุมเชิง

ปฏิบัติการนี้เป็นการสื่อสารสองทาง ไม่ใช่เป็นแต่เพียงการเก็บข้อมูลเรื่องภูมิปัญญาพื้นบ้านและการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศเท่านั้น แต่ยังเป็นการแนะนำเรื่องการประเมินระบบนิเวศของประเทศไทยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับทราบ อีกทั้งยังรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำในเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการติดตามการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาข้อเสนอเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับระบบนิเวศทะเลและชายฝั่งอีกด้วย

ภาษาอังกฤษ :

In Thailand, “Chao Lay” or coastal and island ethnic communities and other small-scale coastal fishing communities who use simple boats and equipment, are considered important local communities deeply familiar with the natural environments. They possess local knowledge that has been passed down through generations, derived from their experiences and a deep connection with nature. This knowledge serves as valuable, empirical evidence regarding the state of ecosystems and environmental changes. Their understanding is often rooted in their strong bond with nature.

Many of these communities refer to the sea as the "rice bowl", emphasizing the need to collectively protect and conserve vital natural resources. In several areas, local customs and regulations are in place to manage and protect the environment based on everyday practices.

As Thailand is currently engaged in the National Ecosystem Assessment (NEA) project, focusing on coastal and shoreline ecosystems, this local knowledge plays a vital role in enhancing the understanding of the "services" provided by these ecosystems. It sheds light on the changes in ecosystem dynamics, and simultaneously, working alongside local communities in data collection helps reveal the impact of these changes on the way of life and quality of life of the people in those regions. For instance, when resources decline, villagers must adapt their livelihood strategies, such as venturing further out to sea for longer periods, using larger and more powerful boats, and investing in more efficient fishing equipment. However, this shift may result in a decrease in traditional knowledge and an increased dependence on external technologies or other societal factors.

Recognizing the importance of local knowledge, the project to carry out “Indigenous and Local Knowledge (ILK) Scoping Activities for the Thailand National Ecosystem Assessment” collected preliminary data in coastal and fishing communities, coordinated, prepared, and organized workshops that identified key policy questions, then the data were analyzed and synthesized. These workshops were two-way communication processes, not just data collection on traditional wisdom and environmental changes. They were meant to inform local communities about Thailand's National Ecosystem Assessment, gather their feedback, observations, and recommendations on monitoring changes, and proposing national policies for more sustainable management of coastal and shoreline ecosystems.

คำสำคัญ (Key words)

ภาษาไทย : ความรู้พื้นเมือง ความรู้ท้องถิ่น การประเมินระบบนิเวศระดับชาติ ชาวเล ชาวประมงพื้นบ้าน ความยั่งยืน

ภาษาอังกฤษ: Indigenous and Local Knowledge / National Ecosystem Assessment / Chao Lay / local fishers/sustainability

5. ประเภทของการวิจัย

การวิจัยประยุกต์ หมายถึง การค้นคว้าวิจัยเพื่อเพิ่มเติมความรู้เดิม สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้

การวิจัยพัฒนา หมายถึง การวิจัยต่อเนื่องจากการวิจัยพื้นฐานหรือวิจัยประยุกต์ได้ต้นแบบผลผลิตใหม่ สิ่งประดิษฐ์ กระบวนการ กรรมวิธี และบริการใหม่ (ข้อมูลจากศูนย์ข้อเสนอเทศการวิจัย/ภารกิจข้อมูลวิจัยและบริหารจัดการข้อมูล วช.)

6. จุดเด่นและประโยชน์ของผลงาน

1) เป็นส่วนหนึ่งของโครงการระดับประเทศ (Thailand National Ecosystem Assessment) ที่มีระยะเวลา 5 ปี โดยในโครงการย่อยนี้มีกิจกรรมการทบทวนและกำหนดขอบเขตการประเมินระบบนิเวศระดับชาติในมิติที่เกี่ยวกับความรู้ท้องถิ่นชายฝั่งทะเลและเกาะ ผลผลิตคือรายงานขนาดสั้นที่กำหนดขอบเขตของรายงานประเมิน ซึ่งผนวกรวมเป็น National Ecosystem Assessment Scoping Report

2) ในโครงการ มีการทบทวนและเก็บข้อมูลความรู้พื้นบ้านทางทะเลที่มีพื้นฐานมาจากการสังเกตและเรียนรู้จากธรรมชาติรอบตัวของชุมชนประมงพื้นบ้านและกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในประเทศไทย อาทิเช่น ข้อมูลภูมินาม ประวัติชุมชน ลักษณะกระแสน้ำ คลื่นลม รวมถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ฯลฯ

3) กิจกรรมในโครงการ รวมทั้งการประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง เพื่อให้ชุมชนได้รับรู้เรื่องความสำคัญของความรู้พื้นบ้านในการประเมินระบบนิเวศ เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในระยะต้นของโครงการ และเพื่อให้ให้นักวิจัย นักวิชาการ ทั้งสายสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนท้องถิ่น

7. การใช้ประโยชน์งานวิจัย

เพื่อใช้ตอบโจทย์เฉพาะหรือแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง

เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความรู้พื้นบ้าน และความรู้เรื่องวิถีชุมชนกับการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน และเสนอแนะแนวทางการเชื่อมโยงข้อมูลความรู้นี้เข้ากับการพัฒนานโยบายเพื่อความยั่งยืนของทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งพัฒนาการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของความรู้พื้นบ้านที่มาจาก การสังเกตและเรียนรู้จากธรรมชาติรอบตัวเหล่านี้

เพื่อการเรียนการสอน

ข้อค้นพบจากโครงการนี้พัฒนาเป็นเนื้อหาเพื่อการเรียนการสอนได้ทั้งในระดับอุดมศึกษา (เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการทรัพยากรให้ยั่งยืน ฯลฯ) และระดับชุมชน โดยการย่อยข้อมูลเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้พัฒนาเนื้อหาประกอบหลักสูตรท้องถิ่น หรือพัฒนาสื่อเช่น แผนที่ แผนที่แผนผังทรัพยากร ปฏิทินฤดูกาล ฯลฯ

เพื่อใช้ในเชิงนโยบาย

โครงการย่อยนี้มีการระบุคำถามเชิงนโยบาย (key policy questions) และเมื่อมีการประเมินระบบนิเวศระดับชาติแล้ว สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมจะนำข้อค้นพบไปเชื่อมโยงกับการกำหนดความสำคัญของนโยบายเรื่องระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งเป็นตัวช่วยให้ประเทศอื่นๆ ได้ดำเนินการประเมินระบบนิเวศ และการสื่อสารข้อค้นพบสู่สาธารณชน ภาครัฐ และภาคนโยบาย

เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ (โปรดระบุ) เพื่อสร้างเครือข่ายนักวิจัย/นักวิชาการที่ทำงานผสมกันในการทำความเข้าใจระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ (รายละเอียดเพิ่มเติม)

8. การนำไปต่อยอด/เผยแพร่ทางวิชาการ/ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ

1) เว็บไซต์ BESNET - <https://www.besnet.world/?s=thailand&lang=en>

Video Series: How Sea People Contribute to the Conservation and Management of Coastal Resources in Thailand (EN/TH)

(Thai Dialect) Thailand's National Ecosystem Assessment and Indigenou

2) มีการนำไปต่อยอดโดยเสนอให้เยาวชนชาวเลเป็น “เยาวชนพื้นเมืองในฐานะตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงเพื่อกำหนดอนาคตของตนเอง” ท่ามกลางความท้าทายเร่งด่วน เช่น การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในโอกาสวันชนพื้นเมืองโลก มีเยาวชนจากชุมชนพื้นเมือง 5 คน จาก 5 ประเทศได้ร่วมส่งเสียงและเรื่องเล่าจากชุมชน เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญอย่างลึกซึ้งของความรู้ และการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างรุ่น <https://www.besnet.world/international-day-of-the-worlds.../>

KAMONWAN, 17

How have the teachings and values of your elders regarding biodiversity and ecosystems influenced your understanding of nature?

My grandfather told me that it was easy to earn a living by setting out on a small boat to go fishing in the old days.

When going to the forest to cut wood and rattan to make fish traps, he taught us that we should just cut enough to use. This means that we must know how to choose the type and size of rattan that is suitable for our work and let the small vines grow bigger. We need to preserve smaller ones for future use so others can use them as well.

THAILAND, Chao Lay People

How are indigenous youth in your community playing an active role as agents of change in exercising their right to self-determination for sustainable use of natural resources?

Jum Island has been the **Urak Lawoi's** home for a long time. In the past, we used to catch fish and other sea animals, grow rice and have temporary encampments. But nowadays, we have lost our lands because outsiders don't understand our cultural ways. For example, encampments are often seen as encroaching and damaging.

As a group of **Urak Lawoi** youth, we are getting together to learn about cultural ways to help adults reclaim our livelihoods and become agents of change in exercising the rights to determine our

For example, we are now learning about our traditional encampments that enabled us to live and use natural resources sustainably. Mangroves shield us against winds and waves and are an important habitat for young marine animals. So, it's our **responsibility to keep our simple and sustainable way of life** to support the regeneration and protection of seagrass, mangroves and other coastal ecosystems. This is part of what young people can do for our self-determination in resource use and protection.